

Rapport over et undervisningsforløb for 2 ansatte på Bonar Plastics.

Baggrund:

I begyndelsen af 2004 blev sprogcentret kontaktet af virksomheden Bonar Plastics i Smørum via SIDs uddannelseskonsulent. I forbindelse med en nedgang i produktionen var man ved at planlægge et efteruddannelsesprojekt, således at man kunne udnytte produktionssvage perioder til opkvalificering af de overvejende ufaglærte medarbejdere. Der er tale om en ret specialiseret produktion (rotationsstøbning af store plastbeholdere), og en del af medarbejderne, som for manges vedkommende har været ansat på fabrikken i mange år, har ganske smalle kompetencer. Hensigten med opkvalificering var dels at udstyre medarbejderne med kompetencer, der kunne gøre dem til en mere fleksibel arbejdskraft i en eventuel nødvendig omstilling af produktionen, dels at stille dem bedre på arbejdsmarkedet generelt, hvis produktionsnedgangen skulle vise sig at være andet end forbigående.

Der blev foretaget Individuelle Kompetence Afklaringer i AMU-regi, og flere af de tosprogede medarbejdere blev sprogligt vurderet af Ballerup Sprogcenter. Siden kom et antal medarbejdere på forskellige AMU-kurser, bl.a. inden for IT, proces-, plastmager- og industrioperatørområdet.

Den sproglige vurdering af de tosprogede medarbejdere viste, at to faktisk ikke kunne læse eller skrive, om end de havde et nogenlunde rimeligt dansk talesprog. De ville derfor ikke kunne få udbytte af de kursus-tilbud, som var påtænkt. I første omgang blev opkvalificering af disse to medarbejdere ikke prioriteret, og i mellemtiden fik virksomheden nye ordrer, og en del af efteruddannelsesprogrammet blev sat i bero.

I oktober blev sprogcentret igen kontaktet af værkføreren på Bonar Plastics. Nu var der på ny en periode, hvor ledig kapacitet skulle udnyttes til opkvalificering, og nu var det blevet H's og I's tur. Det blev en bunden opgave, for undervisningen måtte tilrettelægges, så det passede med de dage, hvor de to kunne undværes i produktionen. Både af denne årsag og på grund af de pågældendes specielle "skæve profil", kunne de ikke med udbytte følge et hold, men der måtte skræddersys et forløb.

Organisering og samarbejde:

Der blev skitseret et forløb på i alt 80 lektioners undervisning, hvoraf godt halvdelen var lektioner med en ene-lærer. De øvrige lektioner foregik som individuel træning i studiecenter eller på læsetræningshold. 80 lektioner er ikke meget til at lære at læse og skrive, men da de to havde rimelige mundtlige forudsætninger, var det håbet at de forholdsvis hurtigt kunne "knække koden". Forløbet kunne dog under alle omstændigheder kun blive starten på en proces.

Projektet fik velvillig støtte fra Koordinationsudvalget for Ballerup, Ledøje-Smørum og Værløse kommuner. Koordinationsudvalget betalte for de afklarende sprogvurderinger i den indledende fase, og finansierede – i en 50/50 ordning med virksomheden – de ekstra midler, der skulle til for at sikre enelærerlektionerne. Virksomheden betalte desuden de to kursisters undervisningsgebyrer (som de pågældendes kommuner opkræver af selvforsørgere), og holdt fast ved undervisnings-planen også da der midt forløbet alligevel kom nye ordrer, og der var brug for alle mand i produktionen. Undervisningen foregik i arbejdstiden, kursisterne fik normal løn og virksomheden fik delvis kompensation i form af Statens Voksenuddannelses Støtte. Ballerup Sprogcenter planlagde og udførte undervisningen, bistod virksomheden med det praktiske omkring henvisning, gebyrbetaling og SVU-ansøgning, og ansøgte Koordinationsudvalget om støtte.

Undervisningsforløbet:

Kursisterne mødte den første dag med alle parader oppe, bekymrede for om læreren nærrede forventninger til dem, de ikke var i stand til at indfri – både mht. hvad de allerede kunne, og måske især mht. hvad de evt. ville være i stand til at lære af nyt.

Angsten for at skuffe både sig selv og andre er et velkendt fænomen i alfabetiserings-processen; at opgive på forhånd kan være et middel til at beskytte sig selv mod (endnu) et nederlag, når man står over for en udfordring som denne, og det var derfor vigtigt at kursisterne meget hurtigt i praksis erfarede, at de faktisk kunne lære nyt – og at det de kom med var ok, som det var.

De kendte alfabetet, men var helt blanke mht. bogstavernes lydige udtryk, som jo er grundlaget for selve læseprocessen.

De danske vokalværdier viste sig at være meget forskellige fra udtalen på deres modersmål, så hver dag i hele (ene)undervisningsforløbet begyndte med en repetition og nuancering af de danske vokalers lydside(r).

Arbejdet med afkodning af kv- og vk-kombinationer dannede basis for både læse- og skriveprocessen, samtidig med at læsning af ordbilleder fra første dag hjalp til at afstive i hvert fald den ene kursists selvtilid i den første, svære fase. Det viste sig nemlig hurtigt, at deres læsestrategier var helt forskellige, idet morfemlæsning tydeligvis var vejen frem for den ene, mens ordbilledlæsning fungerede langt bedre for den anden.

Konkurrencemomentet var en stærk drivkraft for dem begge; de mødte på sekundet både om morgenen og efter pauserne, og der blev arbejdet hårdt hvert minut af undervisningstiden. Ved dagens afsluttende evaluering viste kursisterne sig at være særdeles bevidste om selv små fremskridt i den enkeltes læreproces. "To-skridt-frem-og-et-tilbage"-problematikken blev accepteret som en naturlig del af et forløb som dette – og blev en stående spøg, når én eller begge kursisterne tilsyneladende havde glemt alt, hvad der hidtil var lært – måske som en ubevidst vigen tilbage fra at tage skridtet fuldt ud og erkende, at det var muligt at nå det punkt, hvor man ikke længere kunne gemme sig i den velkendte, og derfor relativt trygge, rolle som ikke-læser.

Ved afslutningen af forløbet var begge kursister i stand til at læse de arbejdssedler (med information om farve- og materialeblandinger m.m.), som plastikfabrikken anvender i produktionen, og den sidste dag viste de begge, at de var i stand til at indholdslæse i en lille læseforståelsesopgave, som de løste tilfredsstillende uden et forudgående fælles arbejde med tekst eller spørgsmål til teksten.

De var begge klar over, at de nu var i stand til at læse, og at den eneste mulighed for at bibeholde og udvikle denne færdighed bestod i, at de selv tog hånd om den videre proces – ved at bruge det lærte hver eneste dag: Læse i bussen, i butikkerne, i reklamer og aviser, på arbejdet osv. Om det er sket, har vi ikke haft mulighed for at kontrollere; den korte tid, der var til rådighed, kunne blot bruges til at danne basis for en udvikling, der - forhåbentlig – er blevet fulgt op af kursisterne selv.

Det har været en fornøjelse at være lærer i et forløb som dette, men vemodigt at skulle sige farvel på et så afgørende punkt i en proces, der vil have meget stor betydning for kursisternes fremtidige liv – i Danmark, og i det hele taget.

Ballerup Sprogcenter, januar 2005
Vejleder Ulla Hansen
Lærer Mette Holkenov